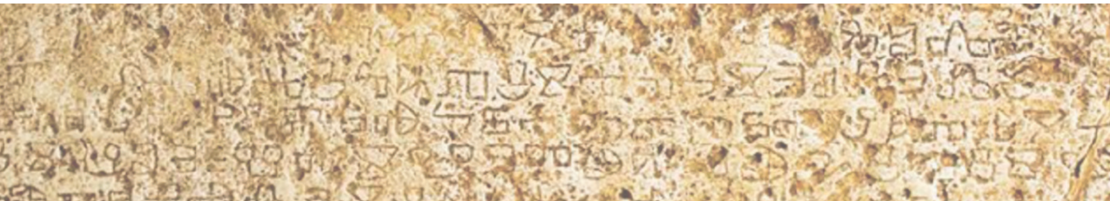
SADRŽAJ

Tekst počinje kršćanskom invokacijom (*vъ ime otca i sina i svetago duha*), a zatim slijedi odjeljak u kome opat (benediktinski) Držiha piše da je hrvatski kralj Zvonimir darovao ledinu Svetoj Luciji (crkvi i samostanu), navode se svjedoci toga darivanja, proklinje se onaj tko bi to darivanje zanijekao i podsjeća na obvezu redovnika u tom samostanu da mole za darivatelja i za sudionike u činu darivanja. Drugi opat Dobrovit zapisuje da je s devetero samostanske braće sazidao crkvu Svete Lucije u vrijeme kneza Kosmata koji je vladao cijelom krajinom (ili Krajinom). Na kraju dolazi zapis da je u te dane Mikula (posjed? samostan?) bio u zajedništvu sa svetolucijskom opatijom.

Novija su istraživanja pokazala da je tekst na Ploči zapravo prijepis odabranih odlomaka iz samostanskoga kartulara i osnažila su davna uvjerenja da tekst nije završen i da se nastavljao na drugoj, desnoj ploči.

POVIJEST

Ploča je klesana oko 1100. godine uz današnje selo Jurandvor (kraj Baške, na otoku Krku). Bila je ugrađena kao lijevi plutej u ogradu koja je dijelila prezbiterij (prostor za svećenstvo) od crkvene lađe (prostor za puk) u benediktinskoj crkvi Svete Lucije. Eventualna druga ploča bila bi desni plutej. Branko Fučić je držao vjerojatnim da su tzv. *Jurandvorski ulomci* ostaci toga desnoga pluteja. Naime, na četiri ulomka ploče (koji su nađeni u crkvi Svete Lucije) nalaze se glagoljična slova jednaka onima na Bašćanskoj ploči, a na njima se može pročitati i ime *Zvonimir*.

Bašćanska ploča je od vapnenca, uz gornji rub ima borduru s tipičnim ornamentom lozice, široka je 199, visoka 99,5, a debela 9 cm. Sačuvani tekst raspoređen je u trinaest redaka. Znanstvenici su je zamijetili 1851. kada su domaći svećenici upozorili na nju Ivana Kukuljevića Sakcinskoga. Da je ne bi izjedala vlaga, Staroslavenska akademija na Krku i biskup Antun Mahnić (Anton Mahnič) daju Ploču zatvoriti u staklenu vitrinu, ali se propadanje pojačano nastavilo. Godine 1934. krčki biskup Josip Srebrnić (Srebrnič) dao je ploču »na vječno čuvanje« tadašnjoj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti (danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti) u kojoj se i danas čuva.

ZNAČENJE

Bašćanska ploča (oko 1100. godine) najvažniji je među najstarijim glagoljičnim hrvatskim kamenim spomenicima. Svako proučavanje povijesti hrvatskoga jezika i hrvatske književnosti počinje od njezina teksta u kojemu se (u njezinu trećem retku) spominje hrvatsko narodno ime u sintagmi

Zvonimir, kralj hrvatski
(*Zъvъnimirъ kralъ hrъvatsky*)

prvi put na hrvatskom (hrvatskostaroslavenskom) jeziku. Već prije u povijesnim dokumentima hrvatsko je ime spominjano na grčkom i latinskom.

Iz njezina su teksta hrvatski povjesničari saznali da je kvarnersko područje bilo u sastavu Zvonimirove Hrvatske. Klesana je tzv. prijelaznim tipom glagoljice, tj. onom koja prelazi iz oble (bugarsko – makedonske) u uglatu (hrvatsku) i stoga je iznimno važna za sve proučavatelje glagoljice.

Pripremio *Stjepan Damjanović*

matica**hrvatska** Zagreb | Ulica Matice hrvatske 2 www.matica.hr Zagreb, 2015.

BAŠĆANSKA PLOČA

Dragi kamen hrvatskoga jezika

MATICA HRVATSKA

ⰏⰀⰕⰊⰜⰀ ⰘⰓⰂⰀⰕⰔⰍⰀ

U tekstu Bašćanske ploče puno je skraćenih riječi i puno oštećenih mjesta. Dijelove koji su ispali skraćivanjem riječi donosimo u okruglim, a oštećena mjesta u kosim zagradama.

Transliteracija Branka Fučića

1. A[ZЪ] [VЪ IME O]TCA I S(I)NA [I S]V(E)TAGO DUHA AZЪ
2. OPAT[Ъ] DRЪŽIHA PISAHЪ SE O LEDI[N]Ê JUŽE
3. DA ZЪVЪNIMIRЪ KRALЪ HRЪVATЪSKЪI [VЪ]
4. DNI SVOĘ VЪ SVETUJU LUCIJU I SV(E)[DO]-
5. MI ŽUPANЪ DESIMRA KRЪ[BA]VÊ MRA[TIN]Ъ VЪ LI-
6. CÊ PRBЪNEBŽA [S]Ъ POSL[Ъ] VIN[(O)DO]LÊ [ÊK](O)VЪ V O-
7. TOCÊ DA IŽE TO POREČE KLЪNI I BO(G) I .BÏ. AP(OSTO)LA I .G̅. E-
8. VAN(ĴE)LISTI I S(VE)TAÊ LUCIÊ AM(E)NЪ DA IŽE SDÊ ŽIVE-
9. TЪ MOLI ZA NE BOGA AZЪ OPATЪ DBROVITЪ ZЪ-
10. DAHЪ CRÊKЪVЪ SIJU I SVOEJU BRATIJU S DEV-
11. ETIJU VЪ DNI KЪNEZA KOSЪMЪTA OBLAD-
12. AJUĈAGO VЪSU KЪRAINU I BÊŠE VЪ TЪ DNI M-
13. IKULA VЪ OTOČЪSCI [SЪ S]VETUJU LUCIJU VЪ EDINO

Kako izgovarati tekst – transkripcija (Stjepan Damjanović)

1. Az v ime Otca i Sina i Svetago Duha. Az
2. opat Držiha pisah se o ledinje juže
3. da Zvănimir kralj hrvatski v
4. dni svoje^{n} v svetuju Luciju i svedo-
5. mi: župan Desimra Krbavje, Mratin v Li-
6. cje, Pribnebža s posl Vinodolje, Jakov v o-
7. tocje. Da iže to poreče, klni j Bog i .bï.(=12) apostola i .g.(= 4) e-
8. vanjelisti i svetaja Lucija. Amen. Da iže sdje žive-
9. t, moli za nje Boga. Az opat Dobrovit z-
10. dah crikăv siju i svojeju bratiju s dev-
11. etiju v dni kneza Kosmăta oblad-
12. ajućago vsu Krajinu. I biše v t dni M-
13. ikula v Otočci s svetuju Luciju v jedino.

Prijevod na suvremeni hrvatski jezik (Milan Moguš)

Ja, u ime Oca i Sina i Svetoga Duha.
Ja opat Držiha pisah ovo o ledini koju
dade Zvonimir, kralj hrvatski,
u svoje dane svetoj Luciji
pred svjedocima: županom Desimirom iz Krbave, Mratinom iz Like,
Pribenežom poslanikom iz Vinodola, Jakovom iz otoka.
Tko to porekne, neka ga Bog prokune i 12 apostola i
4 evanđelista i sveta Lucija. Amen.
Da tko ovdje živi, moli za njih Boga.
Ja opat Dobrovit zidah ovu crkvu sa svoje devetero
braće u dane kneza Kosmata koji je
vladao cijelom Krajinom. I u te dane bio je (samostan)
sv. Mikule u Otočcu sa svetom Lucijom u zajednici